

вання ходу судового розгляду, наявність навичок пошуку правової інформації і інші елементи організації праці відрізняє працівників, що забезпечують культуру процесуальної діяльності.

Культура і ефективність процесуальної діяльності залежать від матеріально-технічного забезпечення органів, що її здійснюють. З цього приводу О. Л. Лікас писав, що «тільки утопічними можна назвати такі моделі підвищення ефективності судової роботи і правосуддя в цілому, які не передбачають розвитку матеріальної бази суду, починаючи від приміщення і закінчуючи забезпеченням судів відео- і звуковою апаратурою, засобами наукової організації труда, а у сучасних умовах науково-технічного прогресу — і обчислювальної техніки (комп'ютеризація судової діяльності) [6].

То ж можна зробити висновок, що культура кримінально-процесуальної діяльності включає в себе дотримання культури спілкування, мовної культури, судової етики, а також забезпечується культурою процесуальних документів. Але це вже тема іншої статті.

Література

1. Настольная книга судьи. — М., 1972. — С. 17.
2. Леопенко В. В. Профессиональная этика участников уголовного судопроизводства. — К., 1981. — С. 95.
3. Кокорев Л. Д., Котов Д. П. Этика уголовного процесса: Учеб. пособие. — Воронеж, 1993. — С. 187.
4. Лікас А. Л. Культура правосуддя. — М., 1990. — С. 30.
5. Там само. — С. 41.
6. Там само. — С. 21.

УДК 347.965.45

М. В. Романова,
асистент кафедри юридичної психології та педагогіки ОНЮА

СУДОВА ПРОМОВА — ОСОБЛИВИЙ ВИД МОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Немає нічого могутнішого за слово. Лави сильних доказів і високих думок не можна прорвати. Слово вражає жорстоких і руйнує фортеці. Це невидима зброя. Без неї світ належав би грубій силі.

А. Франс

Проголошення незалежності України змінило усі сфери суспільного життя, активізувало громадську думку и бажання створити демократичне правове європейське суспільство.

Основною проблемою створення даної моделі суспільства виступає не тільки розподіл компетенції окремих галузей влади, але й їхня взаємодія. Особливе

місце у вирішенні даної проблеми займає правова реформа, реформа судової системи. Тільки міцна, незалежна, справедлива і професійна судова держава може забезпечити правовий статус держави. В умовах побудови правової держави виникає необхідність розвитку і підвищення професіоналізму спеціалістів-правників, особливо адвокатів, суддів, прокурорів. Необхідна умова — це відповідна високопрофесійна підготовка кадрів, що повинна проводитись не тільки у вищих учбових закладах, але і за їх межами: обмін досвідом із зарубіжними колегами-судьями, ознайомлення із судовими системами зарубіжних країн, кваліфікаційні випробування і т. д.

Не останню роль у підготовці суддів відіграє не тільки правова база як основа професіоналізму, але й оволодіння ораторським мистецтвом.

Як відомо, коріння ораторського мистецтва знаходяться в Давній Греції, в житті якої важливу роль відігравав суд. Відродження мистецтва судового красномовства в наш час зумовило підвищення ролі суду в житті незалежної правової держави. Судова промова є особливим видом мовної діяльності людини, яка, як і будь-яка діяльність, характеризується насамперед метою.

Отже, мета судової промови — переконати слухачів, довести правильність і обґрунтованість своїх висновків та прийняття відповідного рішення. А для цього необхідно правильно побудувати свою промову, зберігаючи логічні і граматичні закони. Промова судового оратора повинна бути чіткою, ясною, узгодженою, послідовною і коректною по відношенню до оточуючих.

Промова оратора повинна бути підготовлена заздалегідь, обдумана до дрібних подробиць, побудована лише на перевірених фактах і підкріплена необхідними документами, що доводять той чи інший факт.

В організаційно-психологічному аспекті необхідно цілеспрямовано відходити від упередженого ставлення до обвинувача, як представника держави, і до захисника, як до захисника людини, що скоїла злочин. Адже кожна сторона вважає себе правою і це значно ускладнює судовий процес.

Етичні засади вимагають від кожного судового риторика індивідуального підходу до кожної справи, урахування особливостей учасників процесу. При виступі ні в якому разі не можна вдаватись до грубощів або приниження людської гідності. Як зазначав відомий юрист, оратор А. Ф. Коні: «Можно только настойчиво желать, чтобы в выполнение форм и обрядов, которыми сопровождается отправление правосудия, вносился вкус, чувство меры и такт, ибо суд есть не только судилище, но и школа. Здесь этические требования сливаются с эстетическими, оправдывая свою внутреннюю связь» [1].

Неабияке значення для судового оратора набуває культура мови, оскільки вона найкраще впливає на оточуючих. Кожен вислів, кожна думка повинні бути виваженими и вжитими тільки відповідно до свого змістовного значення, стосовно конкретної ситуації. Грамотний і культурний оратор завжди домагається найкращого результату, тому що невірні вжите слово, невірний наголос, зловживання іншомовними словами, тавтологія призведуть до порушення сприйняття судової промови і не досягнуть належного результату.

Чітко, грамотно і правильно побудована промова — це запорука успіху до-

повідача. Вимоги щодо судової промови досить великі, тоді як право відзначається специфічною терміносистемою, що потребує необхідних роз'яснень. На жаль, в наш час не кожен правознавець може чітко і зрозуміло донести свою думку, переконати живим словом, адже недбале ставлення до української мови призводить до побутування суржику, а це відволікає слухачів від сприйняття основних доказів, зосереджуючи їх увагу на помилках ратора. Ще Цицерон говорив: «Наилучший оратор — это тот, что своим словом и научает слушателей, и доставляет удовольствие, и производит на них сильное впечатление» [3].

Судовий оратор повинен бути не просто професіоналом у своїй сфері, але і психологом, який в конкретній ситуації вміє переконати певних слухачів, схилити до своєї точки зору, враховуючи характер і можливості даної аудиторії.

Отже, основною метою сучасного судового оратора є вміння вживати набуті знання і навички, вміло застосовувати риторичні прийоми в конкретній професійній ситуації і в повному обсязі володіти мистецтвом переконуючої комунікації.

Література

1. Копи А. Ф. Собр. соч. Т. 4. — М., 1967. — С. 56.
2. Молдован В. В. Риторика: загальна та судова: Павч. посіб. — 2-е вид. — К.: Юріком Інтер, 1999. — С. 51–59.
3. Цицерон Марк Тулій. Речи. — М.: Изд-во АН СССР, 1962. — С. 39.

УДК 821(477)-141

В. Барладяну-Бирладник

«БОЯНІВ ГІМН» ЯК ПАМ'ЯТКА КІНЦЯ ІV СТ.

Якщо відродження держави не супроводжується поверненням до джерел національної культури, то така держава, як сьогоднішня Україна, є і залишається амбітною пародією на державу. А Україні є куди повертатися.

В лютому 1800 р., писав у 1805 р. Ф. Аделунг, з Парижа повернувся в Санкт-Петербург дипломат П. П. Дубровський з бібліотекою доньки Ярослава Мудрого Анни Ярославни [1].

«Відомо, що ця княжна, — повідомляв “Вестник Европы”, — заснувала абатство Санліс (Свята Лілея), в якому всі її книги до наших днів збереглися. У цьому місці знайдені вони п. збирачем (П. П. Дубровським) і куплені не дешевою ціною. Згадана бібліотека складається більшою частиною з церковних книг, що писані рунічними літерами, і інших манускриптів від часів Ольги, Володимира» [2].

Перелічуючи книги, німецький дослідник Ф. Аделунг говорить і про «Боянів гімн» [3]. Але до нас дійшла лише його копія, що зберігається в Російській